

REGÉLŐ.

Pesten vasárnap october 27^{kén} 1839.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helybe képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatna példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ELBESZÉLÉS.

K é t f é r j.

(N o v e l l a.)

A' Francziák Győrig nyomultak. Szökevények számtalan csoportjai zajongták-át Budapest vidékeit a' „kis káplár“ vén őrseregének szárnyai és a' chasseurök, kik sisakjaikon lebegett lófarakkal, mint Centaurok, lovaikkal egy lénynek látszának, sulyos szablyáiktól zaklattatva; összetört lőporkocsik 's álgúkerekek feküdtek az országuton a' derék bajnokoknak meztelen testeik fölött; sokan érzék még magukban az élet meleg üterét: de mindenféle segítség messze maradt; az ön megtartás ösztöne szünet nélkül üzé az egészséges futókat előre, 's a' félholtaknak éhen kelle elveszni, ha csak egy lovas csapat rajtok keresztül nem száguldott, nyomorú létöknek lova patkóival hirtelen véget vető. Átkozódások, könyörök, káromlások, francia ország 's az ausztriai birodalom minden népe különböző nyelven voltak hallhatók a' vértől ázott téreken; a' Garonnák fija Mátra lakója mellett fekvék vérében a' földön; — kik éltökben egymást gyűlölék, a' halálban békén fekvének egymás mellett. A' tér halotti lepelhez volt hasonló.

Még csendben ült ősi jószágán fiatal nejével Debrői Incze báró. Korábban ő is Ausztria zászlóit követé; de atyjának hirtelen halála az utósó Debrőit visszahívta a' seregtől. Két év óta élt jószágán, 's csak kevés hét előtt nyujtá neki jobbját Idalie, egyik főrendű szomszéd gyermeke.

A' kandalló tüze kialudni akart, 's Incze gondolatokba mélyedve nézett az utósó szénre. Idalie ablaknál ült, és sohajtva hajtá fejét kezére. Már fél óra óta hallottak a' falu közelében apró fegyverropogást; ők a' legrosszabbat várták, — az ellen jövetelét.

Igy ültek némán a' nagy teremben, midőn a' kapu erősen megkopogattaték. Idalie reszketve nézett-ki az ablakon. A' hold világánál egy erősen megterhelt embert pillanta-meg, segítségért esdve könyörgött. Incze ajtót nyitá. Egy öreg, ausztriai szolgálatban volt őrmester lépett-be lihegve, vállán egy katona-köpenybe takart veszélyes sebű tiszt feküdt, kit az gondosan tön-le a' kerevetre.

„Az Istenre, báro ur! — szóllt a' katona — könyörüljön kapitányomon, és nekem — nekem adjon egy korty vizet; tovább ki nem állhatom!”

Elgyengülve rogyék egy székre. Incze csak most vevé észre, hogy egy nehéz uj kardvágás az őrmester homlokát szétzuzá, 's bal csipejéből vér özönlik. A' bárónő inasait hívá segítségül a' kapitánynak ágyba tételére. Most a' köpeny a' megsebesültnek fejéről leesék, és Incze bámulva ismeré-meg benne régi sátor-társát, Biborosi Ders grófot.

„Nem ismeri őt báro ur? — kérdé az őrmester, midőn a' kapitány egy mellék-szobába viteték, 's ő a' földes urat sokáig kémelve nézé; — de csapatja őrmesterére, Mámorra, csak fog hadnagy ur emlékezni?”

„Igen, lelkemre! ő az — szóllt Incze — de hogy' jó ide?”

„Midőn futás közben a' fő szállás felé tartottunk, alig fél mért-földnyire innen, egy csoport chasseurre bukkanánk. — De adjon hadnagy ur még egy pohár vizet — nem tudok felállni, olly bágyadt vagyok.”

„Feküdjék-le, Mámor, jobb lesz, 's nyugodjék!” — mondá a' báro egy pohár vizet nyújtva.

„Nincs nekem bajom, hadnagy ur, csak nyelvem ragadt szám padlásához. — Így — most jobban vagyok! — No lássa hadnagy ur, mi tizenhatan valánk, 's ellenünk tizenkét chasseur lovon. Azonban hiszem, nem büntetlenül kaptak belénk; de mi előtt ismét töltheténk, közünkbe vágta. Legelőször kapitányom esék-el; én egy agyonlőttnek puskáját vevém-fel, 's agyával keresztülvágta magamat az embereken; perse az átkozott vágás homlokomon 's a' szurás oldalamon fájtak: de — látja a' hadnagy ur, kapitányunk mindig olly jó volt hozzánk! — No de ezt a' hadnagy ur legjobban tudja; én tehát megakarám menteni. Embereim elhulltak, és én magamat kapitányom mellé vetém, mintha holt volnék. A' francziák elvonultak, 's midőn őket szemem elől elvesztém, a' kapitányt vállamra vevém, magam előtt világot láték; ő itt van, és — ezer kartács! — ugyan roszul vagyok!”

Incze oda ugrék, 's a' földre esni akaró őrmestert fölfogá.

„Ne fáradjon hadnagy ur! — szóllt az öreg, — én mindjárt ismét egészen — jobban leszek. — De — gyujtson világot — hiszen sötét van — igen, nagyon sötét — én kapitányomat — nem láthatom — Istenem — ah!, —

A' báro halottat tartott karjai közt. Segítségért kiáltott. Inasok jelentek-meg, 's a' holttat azon ágy lábához tevék, mellyben a' kapitány magán kül feküdt. Idalie bár a' derék őrmester halála

által erősen megrázaték, mint a' nők veszélyben mindig, első nyere vissza erejét; kölni vizet hozott, 's a' betegnek, kinek egy kardvágás karját vállától elválasztá, halántékait bedörgölé. Nejének tiszta eszmélete által Incze is fölébreszteték bús elműségéből, mellybe őt régi bajtársának szenvedése helyezé. Némán szoritá-meg Idalie kezét, 's ennek emberbaráti működéseiben segéd kezet nyújtott. Majd örömök lön láthatni, hogy a' gróf megmozdult, 's éppen midőn az szemeit kinyitá, a' kastély udvarán lódobogás hallatszék. Az ajtó fölszakittaték, és egy francia ezredes néhány chasseur kíséretében belépett. Az őrmester holt testének meglátása kellemtelenül riasztá-meg az ellen-főnököt. Megállt, 's néhány francia átkot mormogva sűrű bajusza alól, a' házi ur után kérdezősködék.

Incze, ki folyvást beszélt francziául, bátoritá nejét, beteg barátja ágyát nem hagyni-el, 's az ezredes elébe lépe, ki őt kevés szóval értesité, hogy Pozson felé, utmutatót kíván, 's a' vezetőnek nagy jutalmat ígér.

Incze nyilvánítá, hogy a' kastélyban csak két embere van, de kik az utat nem ismerik; maga azonban nekik azt olly jól, mint csak lehet, leírja, hogy azt el nem téveszthetik.

Az ezredes gondolkozva néze reá, 's kérdé:

„Ön tehát ismeri az utat?”

„Igen pontosan.”

„Eh bien, mon cher! — így szives leend szaporán lóra ülni, 's útmutatónk lenni; vagy diable!” —

Incze vonakodék; egy chasseur karon fogá, a' többiek kardjokat csörgeték, 's mialatt Idalie ájulva földre rogyék, Incze egy lóra fölvetteték.

„Ah ça vivement!” — kormányzá az ezredes, 's a' falut sebes vágatva elhagyák.

Éjfél lehete, midőn Mosonhoz értek. A' hold felhők megé rejté magát. Minden néma, 's Incze, bár a' sebes nyargalás által fölhevülve volt, benső hideget érze. Neje 's barátjára gondolatja vérét jégge fagylalá.

„J'ai bien froid, messieurs!” — mondá Incze esdő hangon.

A' hozzá legközelebb lovagló chasseur szánakozva veté rá köpenyét, 's fejére egy kötött hálósipkát tön. — Most a' legközelebbi bozótból hangos fűtyentés hallatszék.

„Qu' est-ce que veut dire, que cela?” — szólta az ezredes: de mielőtt embereit rendbe szedheté, pisztolok csattogtak, 's egy csapat dragonyos tört elő, félelmes karabin 's hosszú egyenes kardjával a' chasseurökre rohanó. A' hold fényben tűnt elő a' felhők megül, mintha a' véres működésnél világítani akarna.

Tűzes csata keletkezék. A' karabin, pisztol 's kardok borzasztó vérfürdő készítői lettek. A' dragonyosok számra fölösebbek voltak. Az ezredes lova alatt feküdt, 's már csak három chasseur állta helyt. Ineze jobb arcán kardvágást kapott, 's alig volt képes magát a' lovon tartani. A' chasseurök fegyvert nyujtának. Hangos örömiadással rohantak reájok a' dragonyosok, őket lovaikhoz kötik, 's az elhullottakat kikobozák.

„Én ausztriai tiszt vagyok, 's a' francziáktól elfogva!“ — szólott Ineze, midőn őt egy vén dragonyos lováról lerántá, de szavaira választ nem adott. Szavait francziául ismétlé. Ez 's a' chasseur-től kölcsön nyertt köpeny voltak szerencsétlensége. Minthogy fegyverei nem voltak, a' dragonyosok őt katona-orvosnak tarták, 's lóhoz kötik.

„Szegény Idaliem! — sohajtá a' szerencsétlen, 's magát elszakasztani törekvék. De egy karabin agygyal nyert ütés megtanítá, hogy minden menekvésí próba hasztalan. A' dragonyosok tova száguldoztak.

2.

Az 1829-dik év áldás-dús aratást hozott. A' szántó földeken aratók vágák az ember-magasságú gabonát, a' falukban terhelt szekerek jártak, 's a' csürök sok kévével töltek.

Nyár vége felé egy hajlott korú ur ült háza terrassán. Öltözete a' világít láttatá benne. Elégült arcczal nézé a' hosszú sorral szűrűs kertje felé tartó szekereket. Ülő helyéhez közel egy fiú 's két leány gyermek játszék.

„Most a' faluba kanyarodnak atyám!“ — szólott a' fiú, 's egy kinyuló falra állt, hogy jobban láthasson. A' lánykák kandin nyomultak közelebb. Mig a' gyermekek ott álltak, a' falu birája kertbe lépven, a' földes urat köszönté, és szólott:

„Méltóságos ur! — kellemetlen dolgot kell jelentenem.“

„No's mit? — kérdé a' gróf mosolygva — szokás szerinti aggodalmad ismét vészt 's kisértetet lát, mint minap a' temetőben?“

„Nem, méltóságos gróf — válaszolt a' bíró érzékenyen. — Ma nem kisértetek, hanem élők forognak kérdésben. Egy óra óta gyanús nép ögyeleg a' faluban.“

„Nagy számú?“

„Nem, csak egyetlen egy. Házam ablaka a' temetőre nyilik, 's ott egy rongyos embert láték a' sirok között kalandozni. Midőn az előbbi földes ur családi kriptájához ért, a' vas rostélyzatra hajolt, mintha a' vastag rostélyzatot bámulná. Kezeivel a' rudakon keresztül akart nyulni, 's midőn az nem sikerült, elődöm, L é h a

birónak sirjára ült, és sirt. Én őt tolvajnak tartom, ki a' koporsókat akarja megrabolni, 's meg akarám kérdezni méltóságodat, ha befogassam 's csukassam-e?'

„Ez minden esetre különös — válaszolt a' gróf — 's csaknem kísértetbe jövök, véleményedre állni. Előlegesen azonban ügyelj lépteire, 's ha valami gyanús“ —

A' gróf szavait leányai sikoltása szakasztá félbe. Az öreg fal-darab, mellyen a' fiú áll, elvált 's leomlott.

„Az Istenért, Inczém!“ — kiáltott az atya elhalványulva; a' fal felé sietett, 's lenéze. Gyermekeit sértetlenül egy koldúsnak karjai között pillantá-meg.

„Atyám, ezen ember fogott-fel! — szólt a' gyermek. — De bocsáss-el ember, mert össze szennyezel!“

A' gróf, midőn fíját életben 's épen látá, a' kertajtón kilépett, 's éppen akkor érkezék oda, midőn a' koldus a' gyermeket föld-re tevé.

„Isten jutalmazza-meg öreg!“ — szólt a' gróf erszényét az idegennek dobva.

A' koldús merőn néze reá, — kezét homlokára tevé, mintha gondolkoznék, és szólt: „,,köszönöm a' pénzt, gróf ur!“

„Ismersz engem?“ — kérdé a' gróf bámulva.

„,,Ugy hiszem!“

A' koldus könyet törült szemeiből. A' gróf kénylődvé nézé őt, de arczára éppen nem tudá emlékezni. A' koldus természetének egy-kor magas, karcsúnak kelle lenni; őt az évek súlya meggörbíté. Arczán nagy, vörös sebhely vonult-el; haj 's rég nem borotvált szakála ezüst színű volt. Testét rongyok fedék.

(Vége következik.)

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY.

Villanytelegraph 50 év előtt feltalálva. Arthur Young 1787. b. megjelent „Travels in France“ az 1. k. 79. l. ezt mondja az akkori híres Lemond erőművészről: „A' villanyosság körül ő érdekes felfödözést tett. — T. i. két vagy három szót, mellyeket papirosra irtak elejébe, magával visz egy szobába, 's itt egy tokban levő gépet, melly fölött egy kis golyóból álló villany-mérő van állítva, forgat. E' géptől hasonló villanymérővel ellátott henger-hez egy távolabb szobába sodrony van vezetve 's itt neje tartózkodik, ki a' golyó mozgásaira figyelés által képes leírni a' feladott szavakat. Ugy lát-szik tehát, hogy ő a' mozgások szerint a. b. c.-t képezett magának. Misem függ-vén a' sodrony hosszúságától, tetszésszerűti távolságban is értekezhetni. Tör-ténhetik az p. o. egy megszállott erősségből, vagy hogy ártatlanabb példát válasszunk, két szerelmes közt. Egyébiránt bármire fordittassék is e' talál-mány, szépségéből az mitsem von-le.“ — E' szerint Lemond feltalálója a' nem-rég híressé lett villanytelegraphnak.

KÜLÖNFÉLE.
T r é f a f ü z é r.
Divatos zsarnokok.
(Féle.)

Minthogy már szalónban vagyunk, használjuk ez alkalmat a' társasági zsarnoknak megszemlélésére.

Belép; minden jelenlevőnek tekintete reá van függesztve. Finom magatartással köszön, de mindent éles szemügyre vesz. A' házi asszony és ur, 's példájok szerint a' meghívott vendégek nagy részint istenítik őt, mivel ő önmagát isteníti. Most mindnyájan csak *con sordini* hallatják magukat. Ő maga a' hangtompító- a' csüggesztőszellem. Ő maga beszél, elárasztja ékesszólását, 's játszatja elménczségeit; a' többiek hallgatnak, mosolyognak, 's minden ötletét csudálják. Hirtelen félbeszakítja beszédét; egy intés — 's kártyához ülnek. Csak whistet játszhatni, mert nem szenved-meg más játékot. Ő a' dictatort játsza; csak neki van joga ócsárolni 's dicsérni. A' bevégzett játék után ismét beszélgetés kezdődik, mellynél ő adja a' tónt; csak az ő nézetei igazak, csak az ő véleményei valók.

A' szobai butorok már rég olyanok, minőket az ő izlése ajált, 's úgy is elrendelvek; mivel már hozzá szoktak neki engedni. Senki nem merészel nyilvános ellenmondást.

Most hangászati productiók következnek. Mina és Luiza olasz ariákat énekelnek; mert ő már elhatározólag kijelenté, hogy az olasz dalzenének elsősége van a' magyar előtt — 's ők hiszik; mert neki jobban kell tudni, mivel ő mondta. Most hangszeres előadás következik, de csak olty szereken, mellyeket ő productionra alkalmasoknak, 's azon hangszerszöktől, kiket ő jóknak határozott. Ő tapsol, 's mindnyájan tapsolnak; ő hallgat, 's egy kéz sem mozdul.

Asztalhoz ülnek. Ő rendezi a' dámákat és urakat, tálakat, 's palaczkokat; ajánl vagy félrevet ez vagy amaz étket 's bornemet, és kiszabja, milly sokat, vagy milly keveset kell ezekből éldelni.

Most egy órácskáig tánczolni kellene. A' tánczkedvelők nagyobb száma keringő után sováro; de ő cotillont határozott, mellyet ő akar vezérelni, és — cotillont tánczolnak. — Végre jelt ad az indulásra, 's vége a' társaságnak, de nem zsarnokságának; mert utójjára is a' kisasszonyokat meghüléssel 's beburkolással kinozza — Elmenőben egyik a' másikának sugja: „derék férfit, de önfejt, 's kell engedni neki, akár akar az ember, akár nem.

Hozzá teszek még némelly vonásokat, mellyeket már tán észre vön az olvasó:

A' társasági zsarnok légkörében mindig van valami lenyomó, mint rekkenő légben. Ő nem szenved maga körül más lény szabad fölemelkedését. Idegen akaratnak föl kell olvadnia, mint czukornak a' vízben; idegen talentumoknak el kell rejteznie, míg ő elő nem hívja, 's a' vigságnak töle bejegyet kell kérni a' társaság theatrumába. Ne merészeljen valaki csak mint csillagoeska is fényleni ott, hol ő napként akar ragyogni. Ha ő beszél, a' többinek hallgatni kell. Rosz kedvű, akkor csak komoly arczokat szenved maga körül; ha vig, akkor megdorgál mindenkit, ki nem

az. Szokásként csak magáról beszél; 's ki őt nem akarja ellenségül, hasonlólag csak róla 's hozzá beszéljen. Ki jelenlétében valamit beszél, el kell tőle szenvednie az útba igazítások, tanácsadások, gáncsolások és intéseket; mert ő maga jobban tud mindent, mint bárki, 's jaj annak, ki a' társasági zsarnok felsőségét, igazgatási 's kormányzási szellemét elismerni nem akarja! Ő diadalkocsin jár, mit a' többi vendégek környeznek. Ifjú költők csak akkor kapnak engedelmet műveiket a' szalonokban felolvasni, ha neki udvarolnak. —

Vannak házi — társasági 's főképp' szerelmi nő tyrannok is. Asszonyi tollnak hagyom e' képek lefestését, 's reményilem annnyival is jobban sikerülend e' munka, miután a' szépnem már a' nélkül is született szeretetreméltó zsarnoka a' férfi sklávoknak.

CSEBBI.

Amerikaiak faragesálása. Marryat kapitán, kinek a' szövetséges statusokról irt könyve még nem jött kezünkbe, mellyből azonban a' hirlapok már több töredéket közlöttek, az amerikai népeletnek különféle nevetséges venásaival ismerkedtet-meg. Egyik rajza a' fafaragesálást érdekli, melly különösen a' Yankeeknél van szokásban.

Az Amerikai természetes fáradhatlansága 's munkásságának egyik következménye azon szokás is, hogy egyéb foglalatosság hiányában késével egy darab botocskán vagy bármi egyéb tárgyon faragesálgjon. Némellyeknek annyira természetöklé lön hosszas szokás által e' foglalatosság, hogy pálcácska szükében a' székek hátát, vagy mi elébe akad, faragesálgják. Bizonyos Yankee, kit a' házi ur megérkezteig egy szobába küldtek, a' kandalónak majdnem egész párkányát lenyirbálta. — Ügyvédek a' tanásteremben asztalaik 's a' bírák padaikat faragesálgják. Némelly tanásteremekben darab botocskákat tesznek a' nyirbálásról ismertt egyének elébe, hogy a' butorokat megkiméeljék. Az ugy nevezett Down-Easter-ek vagy Bot-Yankeek alkudozás alkalmával is faragesálnak, minthogy ezzel a' szünetet kitöltik, gondolkodásra kapnak időt, 's ezen felül az arczból olvasást is gátolják; ez pedig alkudozás alkalmával a' Yankeeknél fő dolog. Egykor két Yankee közt folyt alkudozásnak voltam tanúja, kik valamelly falusi jószág ára felett szerettek volna megegyezni, 's céljuk elérésére a' faragesáláshoz folyamodtak. A' két Yankee egymástól mintegy 3—4 lábnyira, egymásnak báttal, egy fatörzsökön ült; egyik darab puha fát fűrészelt késfűrészével, másik egy mogyorópálcának háját hántá-le késével. A' köztök folyt párbeszéd mintegy ilyen forma volt: „Na, jó reggelt! — hát mi szándékkal van a' jószág iránt?” — „Hm! bizony nem tudom; hogy adja ön?” — „Mit ad ön érte?” — Szünet, melly alatt mindkettő hevesen faragesált. — „Ugy gondolom, két ezer dollarral jól meg lenne fizetve.” — „Ugy gondolom, három ezeren alul nem eladód.” — „Az éjszaki részen egy szebbet 's olcsóbbat tudok.” — „Igen, de nem éri a' nap.” — „A' nap mindent ér.” — „Ha jól emlékezem, annyit már ígérték.” — „Csak hogy az illy könnyen ígérők nehéz fizetők.” — „Ugy gondolom ebből a' mogyoró- botból csinos pálcza lesz.” — Rövid szünet; a' készek erősen dolgoznak. — „Ez talán a' legszebb mogyoró- bot, mellyet életemben láttam.” — „Határnaponként lefizetendő 2.500 dollart csak rá szánnék.” — En-

nyi pénzért legfőlebb is hat hónap határidőt lehetne engedni.“ — „Az alku tehát áll.“ — Mindketten felállnak. — „Menjünk, igyunk egyet (let's liquor on it)!“

Marryat egy faragesáló hölgyről is tesz említést, ki kérőinek közepette szorgalmasan faragesálta a' padot, mellyen ült.

London kivilágítására évenként nem több, csak 240.000.000 köbláb légszesz fogy-el, mellynek fénye 160 millió gyertyáéval vetekedik.

Az amerikai szövetséges statusok állandó katonasága jelennen nem több, mint 7.834 emberből áll. — 14 milliót meghaladó népesség 's olly nagy terjedtségű tartományra nézve valóban kicsin hadsereg.

Mosoly-bimbó. — „Ugyan szomszéd, nem lenne olly szives, atyámnak a' Regélőt köszönözni? csupán olvasás végett“ — kérdé Bódi. — „Szivesen fiacskám — lön Mikó válasza — hanem nekem is van egy körésem atyjához. Köszönözze nekem ebédjét — csupán elköltés végett.“

EMLEKMONDÁS.

Szalmatüz.

Ha mikor fellobban lángja a' szalmának,
Ha sietve ahhoz többet nem adnának,
Hirtelen szikráji gyorsan aludnának
Hamva szélre kelvén, semmibe mulnának,

GYÖNGYÖSI I. után --

Nyugodtság. Minden unalom a' léleknek valamelly nyugtalanságát érzégrezi. A' nyugodt lélek mindenütt talál eledelt és mulatságot.

UDVARDY Ján. után.

Dics-érzés. El van az ifjú romolva, kit a' dicsőség-érzés nem izgat, 's ki a' mindennapinál, közönségesnél magasbra nem vágyik.

HORVÁT ENDRE után K. H. K. J.

Maximák. Az idegen szeméten csirázó növény dúsan és buján tenyészik, de nemes gyümölcsöt nem terem.

A' gyermeki szeretetben valami nemesítő van, mi minden arcot dicsőít.

B. JÓSIKA M. után N.

Szórejtvény.

Jelenleg ha ismersz,	Négy utóm nélkül e'
Megszünök lenni én ;	Nagy világ fenn nem áll;
Hármamhoz emmi térsz,	Kébled ha hevüle
Ha ék van közepén.	Értte — boldog valál.

THURÁNSZKY Amand.

Figyelmeztetés. Közeledvén a' Pesten novemberben tartandó Leopold-vásár, tisztelettel figyelmeztetjük e' lapoknak távolabb lakó pártfogóit, hogy folyóiratunk jövő fél évi díjját vásári alkalmak által legbiztosabban küldhetik-be a' szerkeszői hivatalhoz.

Szerkeszi Mátray Gábor, halpiaecon, Dencs-ház, 86-dik sz. a.

Nyomtatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.